

KJAK

Ílkaræði: Føroya man fyri dómsvaldið

Høgni Hoydal legði upp til, at fiskimenn skuldu krevja ein rætt, sum teir ikki eiga sambært gerðarrætti, sum teir sjálvir hava sett. Tískil eggjar hann fólki til ikki at virða rættarskipanina. Hetta er ein rættarfatan sum er ræðandi og sum er enn ein »nýhugsan« á hesum øki, sjálvandi stuðlað av KVF, skrivar Óli Jacobsen

sorinskrivaran til einkis!

Tann sum fylgir tað minsta við í rættarsakum veit, at dómar í einum rættarmáli fyri ein stóran part byggir á "gamlar dómar". Hesa undanførslu, sum avdúkar ta rættarfatan sum samgongan stendur fyri, sleppur Høgni Hoydal at koma við í KVF uttan nakran kritiskan spurning, hóast journalisturin visti betri.

Løgtingsskrivstovan góðkendi uppskot, sum var avvíst av lógartænastuni hjá landsstýrinum

Nú er tað komið fram, at lógartænastan hjá lögmanni hevur sagt hetta uppskot vera í stríð við galdandi rættarsíðvenju, uttan at hetta eftir tí, sum er komið fram, er upplýst fyri tinginum. Hetta vátar, at talan hevur verið um miðvísa villleiðing av lögtinginum, sum í einum rættarsamfelagi hevði fingið avleiðingar fyri »onkran«.

Undir viðgerðini í vinnu-nevndini varð løgtingsskrivstovan biðin um at kanna, hvørt uppskotna inntrivið í sáttmálan var í samsvar við galdandi rætt.

Tað skuldi eisini verið skyldan hjá henni at staðfesta, um eitt mál er borðbært, áðrenn tað yvirhøvdur verður lagt fram.

Ikki minst, tí hetta er

➡ **Nú hevur eitt reiðarí, Enniberg, lagt sak móti landsstýrinum um endurgjald fyri hetta inntrivið í galdandi sáttmála. Tað serstaka við hesum máli er, at Enniberg kann nýta sjálvt lógartænastuni hjá lögmanni kunnu til sín fyrimum!**

fyrstu ferð í søguni, at lögtingið leggur seg út í ein galdandi sáttmála og samstundis ógildar ein rættarúrskurð.

Men hesa kanning gjørdi løgtingsskrivstovan ikki. Hetta reisir eisini spurningin, um løgtingsskrivstovan yvirhøvdur røkir sínar skyldur, tá ið hon kundi góðkenna eitt lógaruppskot, sum enntá sambært lógartænastuni hjá lögmanni ikki lýkur er borðbært.

Kann lögtingið gera eina rættaravgerð til einkis?

Henda "nýhugsan" innan rættarøkið merkir, at tað kann bera til at leggja sak móti arbeiðsgevara. Tá ein slík sak verður tapt, kann

farast til politiska myndugleikan og fáa rættarúrskurðin ógildaðan!

Tað er eisini ein ógvuliga avgerandi spurningur, um hetta ikki beinleiðis er í stríð við grundlógina, at politiska skipanin ógildar ein rættarúrskurð fyri at tekkjast øðrum parti í einum rættarmáli.

Grundlógin, sum vit enn eru undir, ásetir greiðan skilna millum "lóggevandi, útinandi og dómsvald". Hetta merkir, at politiski myndugleiki ikki kann leggja seg út í virksemd hjá einum rætti. Hetta verður eisini roknað fyri at vera grundleggjandi fyri rættarsamfeløg yvirhøvdur.

Men einki er komið fram

um, at hesin spurningurin yvirhøvdur hevur verið tikin upp ella kannaður í føroysku politisku skipanini.

Hjá einum borgara og eygleiðara kann niðurstøðan bara vera tann, at rættarsíðvenja er bara galdandi, tá ið hon er í samsvar við »politiska viljan«. Er hon ikki tað, gera politisku myndugleikarnir júst, sum tað passar teimum uttan mun til rættarreglur og eftirlitsskipanir.

Andstøðan líka dán

Tað er sum so einki nýtt, at rættarbrot fara fram, uttan at hetta verður tikið upp av fjølmiðlum. Men tað nýggja er, at sjálvt andstøðutingmenn stuðla slíkum staðfestum broti á rættarsíðvenju.

Í sambandi við seinasta kanningarstjóramál viðvíkjandi Høgna Hoydal sigur Jacob Vestergaard, at "rot er komið í politisku skipanina". Tað er uttan iva rætt. Men umrødda mál visir, at hann er sjálvur partur í hesum roti. Hetta váttaði Jacob sjálvur alment fyri kortum, har hann hartaði Høgna Hoydal fyri ikki framhaldandi at ganga ímóti lógartænastuni hjá landsstýrinum!

Hvat málið snýr seg um

Tað inntriv, sum lögtingið gjørdi í sáttmálan í 2016 og 2017 merkti eina fullkomiliga avlaging av sjálvum grundarlagnum fyri sáttmálanum. Ein slík "skipan" kann saktans koma um aftur hjá fiskimonnum.

Alt hetta bendir á, at Høgni Hoydal saman við »sínun« journalisti í KVF als ikki veit, hvussu sáttmálar eru samanskrúvaður.

Sáttmálar á arbeiðsmarknaðinum, eisini hjá fiskimonnum, eru eitt væl skipað øki. Vilja partarnir hava broytingar, so verður samráðst um tað eftir skipaðum reglum. Er ósemja um tulkning av sáttmála, er ásett, at hon verður loyst við gerðarrætti, og so halda partarnir seg til tað. Men nú kemur sjálvur varaløgmaður og leggur seg út til frama fyri annan partin og mælir til at nokta at viðurkenna ein greiðan dóm.

Millum annað førir hann fram í KVF, at at manningarnar hava onga ávirkan á, hvat og fyri hvussu nógv, reiðarar keypa á uppboðssølu. Hetta var eisini ført fram í gerðarrættinum og avvíst í 2013.

Hetta vátar innlitið hjá Høgna Hoydal í hesi viðurskipti.

Grundarlagið fyri sáttmálan við fiskiskipum er, at manningin fær ein ásettan prosentpart av söluvirðinum við frádrátti av teimum útreiðslum, sum skulu til fyri at fáa til vega hetta söluvirðið. Millum hesar er upplagt keyp av kvotum og til dømis útreiðslur av at selja veiðuna, sum t.d. sölugjald og farmaútreiðslur, um slíkar eru.

Tí hava báðir partar felags áhuga fyri at fáa mest møgulegt fyri fiskin við minst møgulegum útreiðslum.

Sak og møgulegt endurgjald

Nú hevur eitt reiðarí, Enniberg, lagt sak móti landsstýrinum um endurgjald fyri hetta inntrivið í galdandi sáttmála. Tað serstaka við hesum máli er, at Enniberg kann nýta sjálvt lógartænastuni hjá lögmanni kunnu til sín fyrimum!

Í hesum máli koma vit nokk at síggja munin á »serføroyskari« og danskari rættarfatan.

Men at politiska skipanin kann gera seg inn á rættarskipanina er ein ræðandi nýhugsan, sum tó ikki er ókend í londum, sum vit ikki vilja sammeta okkum við.

Tær grundgevingar, sum Høgni Hoydal nýtti í tíðindum um hetta mál, kunnu nýtast í øllum komandi málum. Mest ræðandi er, at hetta kann gerast uttan, at nakar letst um vón.